

СТАНОВИЩЕ

върху материалите по обявен конкурс за заемане на академичната длъжност „професор”, професионално направление 4.3 „Биологически науки”, научна специалност „Паразитология и хелминтология”, за нуждите на изследователска група „Таксономия, еволюция и екология на хелминтите”, отдел „Животинско разнообразие и ресурси“ към ИБЕИ-БАН, обявен в ДВ, бр. 43/10.06.2022 г.

Автор на становището: **доц. д-р Борислав Василев Георгиев** – Национален природонаучен музей при БАН

В обявения конкурс е подал документи един кандидат – доц. д-р Гергана Василева. Представеният комплект документи е в съответствие с изискванията на Правилника за прилагане на ЗРАСРБ, Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени, и заемане на академични длъжности в БАН, и съответния правилник на ИБЕИ-БАН.

Гергана Василева завършва висше образование през 1992 г. в СУ “Св. Климент Охридски” със специалност „Биология“. През 1999 г. защитава докторска дисертация в областта на паразитологията и хелминтологията, а през 2005 г. се хабилитира. Част от трудовият ѝ стаж преминава в Централна лаборатория по обща екология при БАН, а от юли 2010 г. до сега – в ИБЕИ-БАН. Специализирала е в реномирани чуждестранни институции - Института по зоология в Киев, Природонаучния музей в Лондон и в Института по аквакултури Торре ла Сал в Кастейон. Изследователските визити в тези престижни научни учреждения са спомогнали в значителна степен за осъществяване на проучванията ѝ, както и за нейното успешно изграждане като специалист по паразитни плоски червеи. Успешната ѝ реализация като учен без съмнение се дължи и на добрата подготовка от научните ѝ ръководители - покойният проф. Тодор Генов и проф. Бойко Георгиев - и двамата признати таксономи в тази група животни. Доц. Василева е автор и съавтор на общо 51 публикации, от които 7 статии са по темата на дисертацията и 20 научни труда по предходна хабилизация. В настоящия конкурс тя участва с 24 научни труда, от които 23 са публикации в реферирани и индексирани списания с IF и/или SJR, и 1 глава от книга. Броят на публикуваните до момента трудове и тяхното качество, измерено с импакта на изданията, в които е публикувала, я характеризират като активен и стойностен изследовател. Резултати от изследванията са представени под формата на 30 бр. научни доклади, резюмета и постери на 13 национални и международни научни форуми. Списъкът на цитиранията съдържа 261 позовавания, от които 184 са в списания с IF и/или SJR, което е висока оценка за значимостта на разработките на

кандидата. Впечатлява също и проектната дейност на д-р Василева. Тя е участвала в общо 19 национални и международни проекти, като 13 от тях са с фундаментална научна насоченост. Била е или е ръководител на работни пакети на четири проекта, един от които финансиран от програма на ЕС и три от МОН. Нейната преподавателска дейност в БФ на СУ “Св. Кл. Охридски“ в периода 2012-2015 г. е в дисциплините “Обща хелминтология” и “Хелминти по животните и човека”. Доц. Василева има двама успешно защитили докторанти, и двамата с професионална реализация в академичните среди.

Оценка на научно-изследователската дейност на кандидата

Научните приноси на д-р Василева са в областта на фаунистиката, систематиката, морфологията, филогенията и жизнените цикли на паразитните плоски червеи от клас Cestoda по птици и бозайници, както и тяхната планетарна инвентаризация. Паразитните плоски червеи живеят в организма на гостоприемника като много от тях причиняват зоонози. Поради тази причина е важно да се проучи и характеризира всеки от видовете, за да може да се осъществи противодействие срещу патологиите, които те предизвикват. Сред приносите се открояват целенасочено провежданите изследвания в систематиката на цестодите от семейства Hymenolepididae и Amabiliidae, които са изградили д-р Василева като профилиран специалист - таксоном. По-важните приноси могат да бъдат резюмирани в следните групи:

Таксономични ревизии на цестоди от сем. Hymenolepididae, паразити по гмурци.

Описани като нови за науката са 4 вида (от 2 рода) и 1 род (*Dollfusilepis*), преописани са 9 известни вида (от 5 рода), допълнени са диагнозите на 2 рода, уточнени са географското разпространение и гостоприемниковият спектър на видовете от род *Confluaria*, и е изготвен ключ за определяне на палеарктичните представители от рода.

Приноси към фауната и таксономията на цестоди от сем. Hymenolepididae, паразитиращи по патици и дърдавцови от България.

Изготвен е каталог на 52 вида циклофилиди, установени по 16 вида гъскоподобни птици. Установени и преописани са 6 вида хименолепидиди по водоплаващи патицови птици като 4 от тях са съобщени за първи път от България. Описан е 1 нов вид за науката, а друг, слабо познат вид – типовия вид на рода *Diorchis* – е преописан, за него е означен лектотип и са докладвани 2 негови младши синонима.

Приноси към фауната и таксономията на цестоди от сем. Hymenolepididae, паразити по пойни птици.

Описани са 2 нови за науката вида цестоди от Етиопия като за един от тях е предложен и нов род (*Citrilolepis*), който се характеризира с уникални за семейството морфологични белези.

Приноси към таксономията на цестоди от семейство Hymenolepididae, паразитиращи по насекомоядни бозайници.

Ревизиран е род *Hilmylepis* (с 4 вида от Африка, Европа и Азия) като три от неговите видове са преописани, а на четвъртия е проучен холотипа. Родовата диагноза е допълнена и е публикуван ключ за определяне на видовете. Описани са и други 4 вида, нови за науката (от 4 отделни рода) от България и Русия като за един от тях е предложен и нов род (*Vaucherilepis*).

Приноси към филогенията на цестоди от семейство Нуменолепидиде, паразитиращи по бозайници.

Проучени са последователности от гените 18S rRNA, 28S rDNA и COI на 56 таксона, с включени нови данни за 12 вида от България, въз основа на което са направени филогенетични анализи. Потвърдени са основните 4 клади в семейството, идентифицирани по-рано. Анализите разкриват и редица нови специфики от еволюцията на хименолепидидите - монофилия на *Coronacanthus*, немонофилетичен статус на *Staphylocystis*, полифилия на *Staphylocystoides* и др. За три от кладите се предполагат множество еволюционни събития на смяна на гостоприемниците. Жизнените цикли на *Coronacanthus* и *Vaucherilepis* са признати за вторично водни, тъй като тези таксони са по-дълбоко вкоренени в сухоземни групи.

Провежданите таксономични изследвания от доц. Василева са резултат от отлично познаване на литературата и внимателно проучване на морфологията и еволюцията на изследваната група. Цестодите са трудна за изследване група, която изисква голямо съсредоточаване, търпение и много работа, за да се получи качествен научен продукт. Таксономичните приноси с нейно участие, включват описания на 3 рода и 13 вида - нови за науката, публикуване на таксономични ревизии на други 5 рода, установяване на 2 нови комбинации и 5 нови синонима. С всичко това, кандидатът значително е допринесъл за развитието на съвременната класификация на циклофилидните плоски червеи. Всички приноси имат фундаментално научно значение и са в научната област на обявения конкурс, а именно 4.3 „Биологически науки”, специалност „Паразитология и хелминтология“.

Профил на научно-изследователската работа

Доц. Гургана Василева е учен с ясно очертан изследователски профил. Тя е един от двамата водещи български специалисти в областта на биологията и еволюцията на паразитните плоски червеи. Нейната научна продукция я представя като напълно изграден специалист-хелминтолог. Основно място в експертизата ѝ като таксоном заемат цестодите от семейства Нуменолепидиде и Амabiliidae като значителна част от научните ѝ трудове (21 на брой) са посветени на изучаването на първата от тези групи.

Лични впечатления

Впечатленията ми от доц. Василева, с която се познавам от студентските ми години са отлични. През годините съм имал възможността неведнъж да работя с нея по различни научни проекти и експертизи, и мнението, което съм си изградил за нея е за един изключителен професионалист, акуратен, отговорен и компетентен учен.

Заклучение

Кандидатът доц. д-р Гертана Василева се явява на конкурса със значителна по количество и изключително стойностна научна продукция. Нейните наукометрични показатели покриват и надхвърлят националните изисквания, както и съответните изисквания на БАН и ИБЕИ–БАН за заемане на академичната длъжност „професор”. Приносите ѝ обогатяват и разширяват българската и световната хелминтологична наука с нови факти за таксономията, фаунистиката, филогенията и жизнените цикли на паразитните плоски червеи.

Научните приноси, високият професионализъм и международният авторитет, в съчетание с личните качества на кандидата, когото познавам добре, ми дават основание с пълна убеденост да препоръчам на Научния съвет на ИБЕИ да избере доц. д-р Г. Василева за професор по професионално направление 4.3. Биологически науки, научна специалност “Паразитология и хелминтология”.

София

03.11.2022 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Борислав Георгиев)